

KONFERENCE

“Bērnu tiesības uz informāciju lietās, kas skar bērnu intereses”

2021.gada 19.februāris | 10:00 | Tiešsaistē

Biznesa augstskola Turība aicina Jūs piedalīties konferencē, kuras mērķis ir sniegt ieskatu par esošo situāciju Latvijā un ES valstīs bērnu tiesībās uz informāciju lietās, kas skar bērna intereses.

Biznesa augstskola Turība sadarbībā ar partneriem – Dženovas Universitāti (Itālija), Valensijas Universitāti (Spānija), organizāciju "Defence for Children International Italy" (Itālija), Starptautisko privāttiesību institūtu (Bulgārija) un Eiropas Ģimenes un mantojuma tiesību asociāciju (Itālija) veica padziļinātu pētījumu par Eiropas Savienības (ES) un nacionālajiem tiesību aktiem un tiesu praksi bērnu tiesību uz informāciju un tiesību tikt uzklautiem jomā.

Konferences ietvaros Jums būs iespēja iepazīties ar pētījuma rezultātiem, Latvijas un Itālijas pieredzi, uzzināt par bērnu tiesībām uz informāciju un tiesībām tikt uzklautam bērnu pārobežu nolaupīšanas lietās, bērna viedokļa noskaidrošana civiltiesiskos strīdos un bērnu iesaistīšanu mediācijā.

Konferencē tiks analizētas tēmas par bērnu tiesību uz informāciju normatīvo regulējumu, kā arī prakses problemātiku, sniedzot bērniem informāciju un uzklautot bērnu viedokli. Konferencē uzstāsies Latvijas un Itālijas tiesību zinātnieki, advokāti, mediatori un bāriņtiesas pārstāvis. Konferencē dalībniekiem būs iespējas attālināti uzdot jautājumus un saņemt atbildes par bērnu tiesību uz informāciju tēmu.

Konferencē aicinām piedalīties tiesnešus, advokātus, tiesu izpildītājus, juristus, mediatorus, psihologus, bāriņtiesu pārstāvjus un citus interesentus.

Dalība konferencē - **bez maksas**. Par dalību tiks izsniegti **sertifikāti**.

Konference notiks Tiešsaistē.

Lūgums **reģistrēties** dalībai līdz 17.02.2021. Pēc reģistrācijas termiņa beigām saņemsiet saiti uz konferenci.

2020.gada janvārī Biznesa augstskola Turība sadarbībā ar partneriem no Itālijas, Spānijas, Nīderlandes un Bulgārijas uzsāka projektu, kura mērķis ir uzlabot bērnu tiesības saņemt informāciju pārobežu civillietās.

Partneri veica padziļinātu juridisku pētījumu par Eiropas Savienības (ES) un nacionālajiem tiesību aktiem un tiesu praksi ģimenes tiesību jomā. Pētījuma mērķis bija uzlabot bērnu tiesības saņemt informāciju pārobežu civillietās, kas skar bērnu intereses.

Papildu tam tiek veidota starptautiska datu bāze ar ES tiesību aktiem un tiesu prakses materiāliem, lai, strādājot pārobežu lietās, būtu ērti tiem piekļūt tieši šajā tiesību jomā.

Projektu līdzfinansē Eiropas Savienības CIVIL JUSTICE programma

Projekta numurs: 831608

KONFERENCE

“Bērnu tiesības uz informāciju lietās, kas skar bērnu intereses”

MIRI
Minor's Right to
Information in EU
civil actions

2021.gada 19.februāris | 10:00 | Tiešsaistē

PROGRAMMA

10:00-10:10	Konferences atklāšana PhD. Dana Rone, Biznesa augstskolas Turība docente, zvērināta advokāte
10:10-10:30	Bērnu tiesības uz informāciju Latvijā. Projekta pētījuma rezultāti. PhD. Dana Rone, Biznesa augstskolas Turība docente, zvērināta advokāte
10:30-10:50	Bērna tiesības uz informāciju un tiesības tikt uzklautam bērnu pārrobežu nolaupīšanas lietās Mag. iur. Māris Vainovskis, “Eversheds Sutherland Bitāns”, zvērināts advokāts
10:50-11:10	Mediācija ar bērnu iesaistīšanu Mag.paed. Lelde Kāpiņa, sertificēta mediatore
11:10-11:30	Bērna viedokļa noskaidrošana civiltiesiskos strīdos. Bāriņtiesu pieredze. Mag. psych. Iveta Lielmane, Rīgas bāriņtiesas Ģimenes domstarpību lietu nodaļas vadītāja
11:30-11:50	Bērna tiesības uz informāciju un tiesības tikt uzklautam Itālijā Dr. iur. Francesca Maoli, Dženovas Universitāte (Itālija) <i>Šī prezentācija būs angļu valodā</i>
11:35-12:45	DISKUSIJA Diskusiju moderē Dana Rone. Diskusijas dalībnieki: Mag.iur. Māris Vainovskis Mag.paed. Lelde Kāpiņa Mag.psych Iveta Lielmane Dalībniekiem ir iespēja uzdot jautājumus un piedalīties diskusijā.
12:45-13:00	Kopsavilkums un secinājumi KONFERENCES NOSLĒGUMS

This project is funded by the European Union's Justice Programme (2014-2020)

This project is funded by the
European Union's Justice
Programme (2014-2020)

MIRI
Minor's Right to
Information in EU
civil actions

KONFERENCE

“Bērnu tiesības uz informāciju lietās, kas skar bērnu intereses”

Konferences norises vieta: Biznesa augstskola Turība (Latvija)

2021. gada 19. februārī

Laipni lūgti konferencē!

- Eiropas Savienības Justice programmas projekts
- MiRI – Minor’s Right to Information in EU Civil Actions
- Konferences forma: Zoom vebinārs
- Darba valoda: latviešu
- Itāļu profesores lekcija angļu valodā ar kopsavilkumu latviski
- Jautājumu uzdošana – rakstiski sadaļā “Q&A”

Projekts MiRI. Projekta partneri

- Dženovas Universitāte (Itālija)
- Biznesa augstskola Turība (Latvija)
- Valensijas Universitāte (Spānija)
- Starptautisko privāttiesību institūts Sofijā (Bulgārija)
- Bērnu starptautiskās aizsardzības institūts (Itālija)
- Eiropas ģimenes un mantojuma tiesību asociācija

2021.02.23.

Konferences programma

- I daļā – piecas prezentācijas un jautājumi lektoriem
- II daļā – diskusija un jautājumi lektoriem
- Konferences norises laiks no 10.00 – 13.00

Konferences klausītāji

- 300 klausītāji
- 44,8% (130) - zvērināti advokāti
- 8,6% (25) – juristi
- 8,2% (24) – tiesnešu palīgi
- 6,9% (20) – zvērināti tiesu izpildītāji
- 5,2% (15) - mediatori
- 4,1% (12) – tiesneši
- 4,1% (12) – bāriņtiesu darbinieki
- 1,7% (5) – psihologi
- 1,4% (4) – sociālie darbinieki
- Tiesas sēžu sekretāri, studenti, augstskolu pasniedzēji, sabidrisko attiecību speciālisti, sociālie darbinieki, prokurori, u.c.

Konferences materiāli

- Projekta partneru pētījumi par bērnu tiesībām saņemt informāciju un tikt uzklausītiem:

<https://dispo.unige.it/node/1159>

Allegati

- [BULGARIAN_Questionnaire-MiRI_lawyers-judges.pdf](#)
- [ENG_Questionnaire-MiRI_lawyers-judges_def.pdf](#)
- [ESPANOL_Questionnaire-MiRI_lawyers-judges.pdf](#)
- [FRENCH_Questionnaire_MiRI_May2020.pdf](#)
- [ITA_Questionnaire_MiRI_lawyers-judges.pdf](#)
- [LATVIAN_Questionnaire-MiRI_lawyers-judges.pdf](#)
- [Child participation between past research results and new.pdf](#)
- [Local exchange conference ITALY - Ciclo di incontri.pdf](#)
- [National report - France.pdf](#)
- [National report - Bulgaria.pdf](#)
- [National report - Latvia.pdf](#)
- [National report - Portugal.pdf](#)
- [National report - Spain.pdf](#)
- [National report Italy - The role of service providers in the social and health care field..pdf](#)
- [National report Italy.pdf](#)

Questo sito o gli strumenti di terze parti utilizzati si avvalgono di cookies per consentirti una migliore navigazione. Il sito è impostato per consentire l'utilizzo di tutti i cookies. Se si continua a navigare sul presente sito, si accetta il nostro utilizzo dei cookies. Per avere maggiori informazioni leggi la nostra [Cookie policy](#)

Novērtējuma anketas un sertifikāti

- Laipni lūdzam aizpildīt novērtējuma anketas – tiks nosūtītas e-pastā
- Sertifikāti par konferences apmeklējumu – tiks nosūtīti e-pastā

Pateicība par konferences veidošanu

Lektoriem:

- sertificētai mediatorai un psiholoģei Leldei Kāpiņai
- Rīgas bāriņtiesas Ģimenes domstarpību lietu nodaļas vadītājai un psiholoģei Ivetai Lielmanei
- zvērinātam advokātam Mārim Vainovskim
- profesorei Frančeskai Maoli

Biznesa augstskolas Turība pārstāvjiem:

- Juridiskās fakultātes prodekānei Ivitai Kīsnicai
- Starptautiskās sadarbības nodaļas vadītāja vietniecei Kristīnei Tihanovai

Patīkamu klausīšanos un lai izdodas iemācīties
ko jaunu!

MiRI

Minor's Right to
Information in EU
civil actions

The Project is co-funded by the Action Grants to support transnational projects to promote judicial cooperation in civil and criminal matters JUST/JCOO/AG/2018 of the European Union under Grant agreement No 831608.

Disclaimer excluding Commission responsibility - This local exchange conference was funded by the European Union's Justice Programme 2014-2020. The content of the MiRI project (JUST-JCOO-AG-2018-831608) and its deliverables, amongst which this presentation, represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

This project is funded by the
European Union's Justice
Programme (2014-2020)

MIRI
Minor's Right to
Information in EU
civil actions

KONFERENCE

**“Bērnu tiesības uz informāciju lietās,
kas skar bērnu intereses”**

Dr. iur. Dana Rone

Biznesa augstskolas Turība docente, zvērināta advokāte

**Bērna tiesības uz informāciju Latvijā. Projekta pētījuma
rezultāti**

Prezentācijas saturs

- Pētījuma rezultāti
- Bērna tiesības uz informāciju Latvijā
- Bērna tiesības tikt uzklautam
  1. Adopcijas lietās
  2. Aizgādības un saskarsmes lietās
  3. Bērna izcelšanās noteikšanas lietās
  4. Bērna prettiesiskas pārrobežu aizvešanas lietās

Pētījums un rezultāti (1)

- 25 respondenti
- 72% no Rīgas
- 80% advokāti
- 52% ar darba stāžu > 10 gadi
- Anketa ar 92 jautājumiem – bērna viedokļa noskaidrošanas procedūru, nosacījumiem, iesaistītajām personām, u.c.
- Identiska aptauja veikta Itālijā, Spānijā, Portugālē, Bulgārijā, Francijā

Pētījums un rezultāti (2). Jautājumu piemēri

1. Vai ir vispārējs pienākums bērniem sniegt informāciju?
2. Vai/kurš/kādā kārtībā bērnu informē pirms uzklauššanas?
3. Vai/kad/kurš/kādā kārtībā bērnu informē par tiesvedību?
4. Vai ir profesionālis, kurš palīdz bērnu uzklaušīt/formulēt viedokli?
5. Kurš apmāca vecākus, kā bērniem paziņot par tiesvedību?
6. Vai civilprocesā ir bērniem piemēroti materiāli par viņu tiesībām?
7. Vai bērniem ir pieejami tulka pakalpojumi/atbalsts bērniem ar īpašām vajadzībām?

Pētījums un rezultāti (3). Jautājumu piemēri

8. Kurš/kad uzklausa bērnu aizgādības/saskarsmes/uzturlīdzekļu lietās?
Kā izskaidro, ka bērns nav atbildīgs par viedokli?
9. Kurš un kā bērnam paziņo tiesas spriedumu?
10. Kurš/kā sagatavo bērnu tiesas sēdei?
11. Kurš/kādā procedūrā runā ar bērnu tiesas sēdē civillietās?

Pētījums un rezultāti (4)

- Bērnu tiesības saņemt informāciju tiek realizētas nepilnīgi, formāli
- Bērnu tiesības tikt uzklusītam ir dažu, ne visu kategoriju lietās, kas skar bērnu intereses
- Nav pieejami bērniem draudzīgi materiāli par tiesībām
- Nav vienotas procedūras bērnu uzklusīšanai
- Bērni netiek sagatavoti uzklusīšanai tiesā
- Bērniem netiek paziņoti tiesas spriedumi, kas skar viņu tiesības
- Vecāki netiek sagatavoti, kā bērnus informēt par tiesvedību/spriedumiem

Bērna tiesības uz informāciju Latvijā (1)

- Tiesības uz informāciju – reti piemērotas, pat formālas
- Tiesības tikt uzklautam – populārākas, tomēr arī šauros gadījumos

Bērna tiesības uz informāciju Latvijā (2)

- Bērnu tiesību aizsardzības likuma 13.panta pirmās daļas 1.teikums:
“Bērnam ir tiesības brīvi izteikt savas domas, šajā nolūkā saņemt un sniegt jebkāda veida informāciju, tiesības tikt uzklusītam [..]”
- Bērnu tiesību aizsardzības subjektu pienākums šīs tiesības nodrošināt efektīvi
- Tikai 1 normā pienākums sniegt informāciju – 42.panta otrā daļa: izbeidzot ārpusģimenes aprūpi, sasniedzot 18 gadu vecumu “sešus mēnešus pirms iestādes atstāšanas tās vadītājs bērnam rakstveidā sniedz informāciju par likumā noteiktajām garantijām, arī par tiesībām saņemt dzīvojamo platību.”

Bērna tiesības uz informāciju Latvijā (3)

1. Kā Jūs rīkotos, ja saņemtu bērna iesniegumu sniegt informāciju par tiesvedības procesu par viņa aizgādības strīdu?
2. Kurš bērnam sniegtu atbildi vai tiktu lietota bērnam saprotama valoda?
3. Kā lai bērns uzzina, ka viņam ir tiesības pieprasīt un sniegt informāciju?

Bērna tiesības tikt uzklausītam (1)

1. Adopcijas
2. Aizgādības
3. Saskarsmes
4. Pārrobežu pārvietošanas lietās

- Vecums un briedums
- Nav vecuma sliekšņa

Bērna tiesības tikt uzklusītam (2). Adopcija

- 12 gadu vecumu sasniedzis bērns dod piekrišanu (Civillikuma 169.panta pirmās daļas 2.punkts)
- Ja adoptējamais bērns ir jaunāks par 12 gadiem, bāriņtiesa viņa atrašanās vietā veic pārrunas ar adoptējamo bērnu un noskaidro viņa viedokli, kā arī noformē sarunas protokolu (MK noteikumu “Adopcijas kārtība” 8.punkts)
- Sarunas protokols – Latvijā pieņemta rakstiska forma. Dažās ārvalstīs – videoieraksts

Bērna tiesības tikt uzklausītam (2). Adopcija

- Bāriņtiesa pirms lēmuma pieņemšanas par brāļu un māsu, pusbrāļu un pusedziņu šķiršanu noskaidro adoptējamā un brāļu un māsu, pusbrāļu un pusedziņu viedokli. – Bāriņtiesu likuma 34.panta 2.-2.daļa
- Nav vienotas procedūras

Bērna tiesības tikt uzklausītam (1). Aizgādības un saskarsmes lietas

- Materiālā norma
- “Vecāku strīds par aizgādības tiesībām izšķirams, ņemot vērā bērna intereses un noskaidrojot bērna viedokli, ja vien viņš pats spēj to formulēt.” – CL 178.-1.panta otrā daļa
- Procesuālās normas
- Civilprocesa likuma 29. un 29.-1.nodaļa – abu nodaļu normas vietām pārklājas, vietām nepietiek. P.: Saskarsmes personas institūts

Bērna tiesības tikt uzklausītam (2). Aizgādības un saskarsmes lietas

- Pagaidu noregulējums
- CPL 29. un 29.1. nodaļa gandrīz identiski 238.panta ceturtajā daļā un 244.-10.panta ceturtajā daļā:
- “Bāriņtiesas pārstāvis [..] pēc tiesas pieprasījuma sniedz jebkādas ziņas, kurām ir nozīme lietā par: [..] 2) bērna viedokli, ja bērns ir spējīgs to formulēt, ņemot vērā viņa vecumu un brieduma pakāpi;”

Bērna tiesības tikt uzklausītam (3). Aizgādības un saskarsmes lietas

- Pagaidu noregulējums
- CPL 29. un 29.1. nodaļa gandrīz identiski 238.panta piektajā daļā un 244.-10.panta piektajā daļā:
- “[..] Ja tiesa uzskata par nepieciešamu precizēt bāriņtiesas sniegtās ziņas, tā noskaidro bērna viedokli, ja bērns ir spējīgs to formulēt, ņemot vērā viņa vecumu un brieduma pakāpi.”
- Nav procesuālas kārtībai šādai uzklausīšanai tiesā
- Bērnam nav procesuālā stāvokļa, nav lietas dalībnieka statusa, nav civilprocesuālo tiesību (civilprocesuālo pienākumu nav civilprocesuālās rīcībspējas neesamības dēļ)

Bērna tiesības tikt uzklausītam (4). Aizgādības un saskarsmes lietas

- Pagaidu noregulējuma lietās bērnu var aicināt uz tiesu, “ja nepieciešams precizēt bāriņtiesas sniegtās ziņas” (CPL 238.panta piektā daļa un 244.-10.panta piektā daļa)
- Turpretim, iztiesājot lietu pēc būtības, bērnu var aicināt uz tiesu arī tad, ja nav nepieciešams precizēt bāriņtiesas sniegtās ziņas (CPL 239.panta otrā daļa un 244.-9.panta otrā daļa)

Bērna tiesības tikt uzklausītam. Bērna izcelšanās noteikšanas lietas (1)

- CL 155.panta septītā daļa

“Paternitātes atzīšanai nepieciešama bērna piekrišana, ja viņš sasniedzis divpadsmit gadu vecumu”

- Jaunāki bērni pat netiek informēti par paternitātes maiņu/atzīšanu

Bērna tiesības tikt uzklausītam. Bērna izcelšanās noteikšanas lietas (2)

- CL 156.panta sestā daļa

“Paternitātes atzīšanas apstrīdēšana ir samērojama ar bērna tiesībām uz identitāti un stabilu ģimenes vidi.”

- Iespējams, vērtējot bērna identitāti, noskaidrojams arī bērna viedoklis
- Normatīvi netiek prasīts
- CPL 30.nodaļā tikai 249.3.pantā par pagaidu noregulējumu:

“(3) Bāriņtiesas pārstāvis [..] sniedz ziņas par bērna viedokli, ja bērns ir spējīgs to formulēt, ņemot vērā viņa vecumu un brieduma pakāpi[..]”

“(4) [..] Ja tiesa uzskata par nepieciešamu precizēt bāriņtiesas sniegtās ziņas, tā noskaidro bērna viedokli, ja bērns ir spējīgs to formulēt, ņemot vērā viņa vecumu un brieduma pakāpi.”

Bērna tiesības tikt uzklausītam. Bērna pretiesiskas pārobežu aizvešanas lietās

- Hāgas 1980.gada konvencija
  - Regula 2201/2003/EK
  - Civilprocesa likuma 77.-2.nodaļa – 644.19.panta pirmā daļa
- “Tiesas sēdē uzaicina piedalīties bāriņtiesas pārstāvi, kā arī noskaidro bērna viedokli, ja bērns ir spējīgs to formulēt, ņemot vērā viņa vecumu un brieduma pakāpi.”

Secinājumi

- Bērna tiesības saņemt informāciju šobrīd tiek ievērotas daļēji un daudzviet formāli
- Bērna tiesības tikt uzklusītam uztveramas plašākā, tai skaitā starptautisko normatīvo aktu kontekstā, ne tikai nacionālo tiesību aktu robežās
- Ikvienā jautājumā, kur bērna intereses var tikt skartas kā tieši, tā netieši, bērnu ir iespējams uzklusīt un sniegt viņam informāciju
- Jāpēta kvalitāte, kādā bērni tiek uzklusīti / tiek sniegta informācija bērniem

MiRI

Minor's Right to
Information in EU
civil actions

The Project is co-funded by the Action Grants to support transnational projects to promote judicial cooperation in civil and criminal matters JUST/JCOO/AG/2018 of the European Union under Grant agreement No 831608.

Disclaimer excluding Commission responsibility - This local exchange conference was funded by the European Union's Justice Programme 2014-2020. The content of the MiRI project (JUST-JCOO-AG-2018-831608) and its deliverables, amongst which this presentation, represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

This project is funded by the
European Union's Justice
Programme (2014-2020)

MIRI
Minor's Right to
Information in EU
civil actions

KONFERENCE

**“Bērnu tiesības uz informāciju lietās,
kas skar bērnu intereses”**

Mag. iur. Māris Vainovskis

Zvērinātu advokātu biroja Eversheds Sutherland Bitāns vecākais partneris, zvērināts advokāts

**Bērna tiesības uz informāciju un tiesības tikt uzklausītam bērnu
pārrobežu nolaupīšanas lietās**

Bērnu pārrobežu civiltiesiskās nolaupīšanas lietu specifika

- **Ir noticis ģimenes strīds** (vecāku savstarpējās nesaskaņas un/vai viens no vecākiem nolemj mainīt bērna dzīvesvietu bez otra vecāka piekrišanas, visbiežāk kāds no vecākiem nolemj doties atpakaļ uz savu izcelsmes valsti)
- **Notiek bērna ierastās vides strauja nomaiņa** (dzīvesvietas, interešu izglītības, ikdienas sarunvalodas u.c. apstākļu maiņa)
- **Bērna tiesību uz privāto ģimenes dzīvi aizskārums** (ierobežota vai liegta saskarsme ar otru vecāku, arī citiem tuviem ģimenes locekļiem, piemēram, pusbrāļiem, pusmāsām, vecvecākiem u.c.)
- Bērnu **pārrobežu nolaupīšanas lietas nerisina ģimenes strīdu** pēc būtības, bet izlemj bērna dzīvesvietas jurisdikcijas jautājumus un jautājumu par bērna atgriešanos atpakaļ patstāvīgās dzīvesvietas valstī.

Procesa virsmērķis - pienākums ievērot bērna labākās intereses

- Konvencija par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem (Hāgas konvencija) noteic - ja bērns ir ticis nelikumīgi aizvests vai aizturēts un, uzsākot lietu, tās līgumslēdzējas puses, kurā atrodas bērns, tiesā vai administratīvajā iestādē ir, pagājis **mazāk nekā gads kopš nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas** datuma, iestādei, kurai lieta ir piekritīga, **jādod rīkojums par bērna atgriešanos nekavējoties.**
- Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka bērna atgriešana viņa dzīvesvietas valstī **nevar tikt norīkota automātiski vai mehāniski.** Nacionālajām tiesām ir padziļināti jāizpēta visa ģimenes situācija. Personai, kas iebilst pret bērna atgriešanos, ir jāiesniedz pietiekami pierādījumi tam, ka pastāv “nopietns” risks, kas nav tikai “fizisks un psiholoģisks kaitējums”, bet arī “neciešama situācija”, kuru bērns nevarētu izturēt (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumi lietās: “Neulinger and Shuruk v. Switzerland” Nr.41615/07 - 06/07/2010; “Maumousseau and Washington v.France” Nr.39388/05 - 06/12/2007; “X v Latvia” Nr.27853/09 - 26/11/2013.*).
- Tiesu praksē bieži tiek lemts, ka bērna interesēs ir **pēc iespējas ātra atgriešana** atpakaļ dzīvesvietas valstī, tomēr katrs gadījums ir jāvērtē individuāli.
- **Katrā gadījumā un situācijā, arī noskaidrojot bērna viedokli, sniedzot informāciju un komunicējot ar bērnu jāvadās no bērna labākās interešu aizsardzības apsvērumu perspektīvas.**

Bērna viedokļa noskaidrošana bērnu pārrobežu nolaupīšanas lietās

- Normatīvajos aktos bērna viedokļa noskaidrošana nav noteikta kā obligāta. Taču tā būtu vēlama, ja vien bērns ir sasniedzis tādu vecumu, kurā ir spējīgs patstāvīgi formulēt savu viedokli.
- Tiesā bieži tiek interpretēta informācija par bērna viedokli par otru vecāku no bāriņtiesas darbinieku sastādītajiem protokoliem, kas atrodas lietā vai tā vecāka, kas iebilst pret bērna atgriešanu patstāvīgās dzīvesvietas valstī, paskaidrojumiem.
- Praksē ir bijuši gadījumi, kad savus novērojumus par situāciju ģimenē un bērnu attiecībām ar vecākiem ir sniegušas personas, kurām ar bērnu ir bijusi saskarsme (bērnu dārzu vadītāji, pedagogi, citi radnieki, kaimiņi u.c.), kas snieguši informāciju rakstveidā vai pieaicināti kā liecinieki, tomēr personām no malas parasti nav zināma situācija ģimenē, tikai vienas vai otras puses stāstītā informācija, kas nevar kalpot par pierādījumu lietā.
- Konkrētu rīcību nosaka bērna labāko interešu virsmērķis.

Bērna viedokļa noskaidrošana bērnu pārrobežu nolaupīšanas lietās

- Objektīvākai bērna viedokļa iegūšanai nepieciešams pieaicināt neitrālu speciālistu (psihologs, mediators, u.c.) bet atsevišķos gadījumos, kad bērna brieduma pakāpe un situācija to pieļauj, bērnu var uzaicināt sniegt viedokli tiesā.

2016.gadā tiesā tika izskatīta lieta par bērna atgriešanu no Latvijas uz Nīderlandi. Bērna tēvs kopā ar bērnu atbrauca uz Latviju brīvdienās, bet pēc tam mātei paziņoja, ka paliks Latvijā uz dzīvi. Tēvs apgalvoja, ka bērns Nīderlandē ir piedzīvojis iespējamu fizisku un emocionālu vardarbību no mātes puses. Tā kā bērnam uz lietas izskatīšanu bija 9 gadi, tad viņa viedokli varēja uzklaut tiesas sēdē. Lemjot par bērna atgriešanu atpakaļ uz dzīvesvietu Nīderlandē tiesa nekonstatēja, ka bērns paustu kategorisku nostāju palikšanai Latvijā. Analizējot bērna viedokli, tiesa norādīja, ka bērns ir izteicis viedokli, kas vērtējams kā vēlmes un šīs vēlmes tiesas ieskatā nav viennozīmīgas. Tāpat tiesa konstatēja, ka bērna viedoklis varētu būt ietekmēts un to tiesas sēdē apstiprināja arī pieaicinātā psiholoģe.

Apstākļi, kas jāņem vērā, izvērtējot bērna viedokli

- Bērna vecums un spējas pašam patstāvīgi paust savu viedokli.
- Parasti bērns mīl abus vecākus un vēlas komunicēt ar abiem vecākiem. Ir patiesš gandarījums saņemt bildes un pateicības vārdus no tiem vecākiem, kuri pēc ilgāka laika beidzot atkal var satikt bērnus. Visās bildēs bērni izskatās patiesi priecīgi satikt otru vecāku.
- Nolaupītāja puses vecāka attieksme pret otru vecāku un spējas ietekmēt bērna viedokli.
- Bērna viedoklis var netikt ietekmēts apzināti, bet bērns var justies vainīgs, ka vēlas komunicēt ar to vecāku, ar kuru ikdienā kopā nedzīvo, lai nesarūgtinātu vecāku, ar kuru dzīvo kopā ikdienā.

Bērna tiesības uz informāciju

- Bērna tiesības uz informāciju par tiesvedību, kurā bērns ir iesaistīts izriet gan no ANO Bērnu tiesību konvencijas 12.panta, gan Bērnu tiesību aizsardzības likuma 13.panta.
- Jāatzīst, ka Civilprocesa likums, kurā noteikta bērnu pārrobežu civiltiesiskās nolaupīšanas lietu izskatīšanas kārtība nenosaka veidu, kā tiek noskaidrots bērna viedoklis, kā arī neparedz informācijas sniegšanu par tiesvedību bērnam.
- Diskusijai: vai bērnu tiesības attiecībā uz informācijas nodrošināšanu spēcināmas normatīvā regulējuma ietvaros, vai pietiekami ar vadlīniju izstrādi, labās prakses apkopojumiem un apmācībām par to piemērošanu?

MiRI

Minor's Right to
Information in EU
civil actions

The Project is co-funded by the Action Grants to support transnational projects to promote judicial cooperation in civil and criminal matters JUST/JCOO/AG/2018 of the European Union under Grant agreement No 831608.

Disclaimer excluding Commission responsibility - This local exchange conference was funded by the European Union's Justice Programme 2014-2020. The content of the MiRI project (JUST-JCOO-AG-2018-831608) and its deliverables, amongst which this presentation, represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

This project is funded by the
European Union's Justice
Programme (2014-2020)

MIRI
Minor's Right to
Information in EU
civil actions

KONFERENCE

**“Bērnu tiesības uz informāciju lietās,
kas skar bērnu intereses”**

Mg.paed. LELDE KĀPIŅA

Sertificēta mediatore, sistēmiskās un ģimenes psihoterapijas speciāliste, supervizore

Mediācija ar bērnu iesaistīšanu

Kāpēc nepieciešama bērna iesaistīšana mediācijā?

- Vecāki vēlas pieņemt informētus lēmumus, kas atbilst bērnu interesēm
- Taču konfliktā esoši vecāki var nezināt, kā jūtas un ko vēlas bērni
- Bērni vēlas paust savas domas un jūtas, neapdraudot nevienu no vecākiem
- Mediācijas ietvars palīdz bērniem gūt drošības sajūtu un pārliecību par to, ka vecāki tiks galā

Bērna iesaistīšanas veidi

- Netieši – uz bērna interesēm vērsta mediācija
- Daļēji – iesaistot bērna aizbildni, pārstāvi (*guardian ad litem*), sociālo darbinieku
- Tieši – iesaistot un uz klausot bērnu mediācijas procesā
- Tieši – ja bērns (pusaudzis) ir mediācijas dalībnieks jeb viena no konflikta pusēm

Ko dod tieša bērnu iesaistīšana mediācijā?

- Iespēja bērniem un pusaudžiem mediācijas procesā paust savas domas un izjūtas
- Ļauj bērniem justies respektētiem, uzklusītiem un sadzirdētiem
- Iespēja vecākiem uzzināt un ņemt vērā bērna izjūtas un idejas par lēmumiem, kas jāpieņem vecākiem

Mediācijas pamatprincipi

- Brīvprātība
- Konfidencialitāte
- Mediators ir neitrāls (nav bērna pārstāvis vai advokāts)
- Lēmumus pieņem vecāki

Vai jebkurš mediators var uzklausīt bērnus?

- Atbilstoša izglītība, pieredze darbā ar bērniem
- Vēlme un gatavība iesaistīties bērnu mediācijā
- Sadarbība starp mediatoru un citu profesionāli
  - bērnu psihologu vai pedagogu
  - ģimenes psihoterapeitu
  - sociālā darba speciālistu, u.c.

Mediatora loma

1. Vienoties ar vecākiem un piedāvāt bērnam iespēju piedalīties (viena saruna)
2. Iegūt uzticēšanos, nodibināt kontaktu ar bērnu, dot drošību
3. Ļaut bērnam brīvi pastāstīt, piemēram:
  - ▶ par viņa tagadējo dzīves situāciju un cilvēkiem viņa dzīvē
  - ▶ par izjūtām un domām par vecāku šķiršanos
4. Nodot vecākiem tikai to informāciju, ko bērns piekrīt atklāt

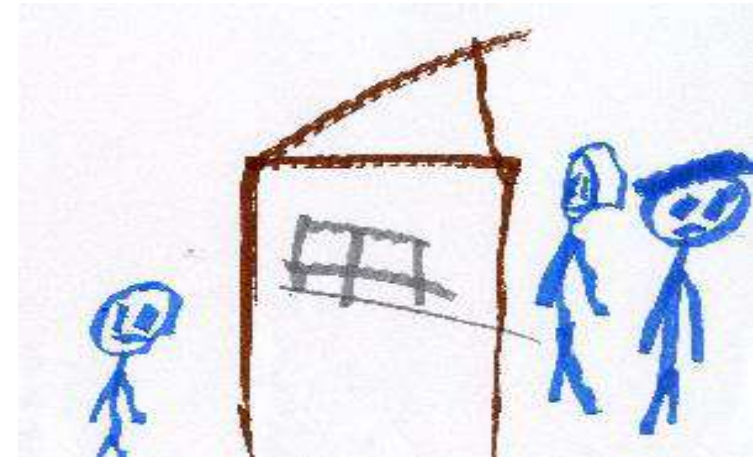
Ko nedara mediators?

- Nejautā bērnam, kuru vecāku mīl vairāk un pie kura labāk vēlas dzīvot
- Nepratina bērnu
- Netiesā, nevērtē un nemeklē pareizas vai nepareizas atbildes
- Nedod cerības, ka vecāki darīs tā, kā bērns vēlas

Ko ņem vērā mediators?

- Bērna vecumu, attīstības līmeni (emocionālo, kognitīvo, valodas)
- Bērna psiholoģisko un emocionālo stāvokli
- Vecāku konflikta eskalācijas līmeni
- Bērna vēlmi un gatavību sadarboties
- Citu cilvēku un profesionāļu lomu konfliktā un tā risināšanā
- Vietas, telpas un laika atbilstību sarunai

Ko bērni vēlas pateikt saviem vecākiem?

- Vēlos, lai abi vecāki paliktu iesaistīti manā dzīvē.
- Vēlos mīlēt abus vecākus un izbaudīt laiku kopā ar katru no tiem, nejūtoties vainīgs par to, ka man patīk pie tēta (mamma).
- Gribu pavadīt arī laiku ar saviem draugiem (draudzenēm, vecvecākiem, citiem cilvēkiem).
- Nevēlos klausīties neko sliktu par jebkuru no vecākiem.
- Es negribu, ka viņi vaino otru pie tā, ja es dusmojos vai pasaku vai izdaru kaut ko tādu, kas tētim vai mammai nepatīk.
- Vēlos, lai vecāki pārstātu cīnīties un vienotos vismaz par tām lietām, kas attiecas uz mani.
- Man šķiet, ka esmu vainīgs pie tā, ka vecāki šķiras. Es gribu zināt, ko es varēju izdarīt, lai viņi nešķirtos.
- Negribu būt starpnieks un nodot ziņas no otra vecāka.
- Es gribētu, lai viņi paši tiek galā ar savām problēmām un negribu meklēt risinājumus viņu vietā.
- Gribu, lai viņi saprot, kā viņu karš ir izpostījis manu dzīvi ... Un lai vismaz atvainojas man par to.

MiRI

Minor's Right to
Information in EU
civil actions

The Project is co-funded by the Action Grants to support transnational projects to promote judicial cooperation in civil and criminal matters JUST/JCOO/AG/2018 of the European Union under Grant agreement No 831608.

Disclaimer excluding Commission responsibility - This local exchange conference was funded by the European Union's Justice Programme 2014-2020. The content of the MiRI project (JUST-JCOO-AG-2018-831608) and its deliverables, amongst which this presentation, represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

This project is funded by the
European Union's Justice
Programme (2014-2020)

MIRI
Minor's Right to
Information in EU
civil actions

KONFERENCE

**“Bērnu tiesības uz informāciju lietās,
kas skar bērnu intereses”**

Mag. psych. Iveta Lielmane

Rīgas bāriņtiesas Ģimenes domstarpību lietu nodaļas vadītāja

**Bērna viedokļa noskaidrošana civiltiesiskos strīdos.
Bāriņtiesu pieredze. Juridiskie un psiholoģiskie aspekti**

2021.02.23.

**Bērna tiesības tikt uzklautam ir bērna
fundamentālas tiesības
un ANO Bērnu tiesību konvencijas izvirzīts
tiesību princips.**

Bērna tiesībās tikt uzklausītam ietvertās idejas

- Bērna uzklausīšana sekmē labāku lēmumu pieņemšanu un iznākumu kopumā.
- Bērna uzklausīšana kalpo bērna aizsardzībai, jo īpaši gadījumos, kad pret viņu ir notikusi vardarbība, diskriminācija, izteikti draudi utml.
- Bērni, kuri ir apklusināti, nespēj sacensties ar vardarbību un ļaunprātīgu izmantošanu.
- Bērns ir jāuzskata kā aktīvs tiesību subjekts, uz kuru arī attiecas cilvēka tiesības.
- Bērnam ir jāamāca, ka viņš var ietekmēt lēmumu pieņemšanu un viņa viedoklim ir nozīme, lai bērns pierastu no bērnības aktīvi iesaistīties lēmumu pieņemšanā.
- Tas ir līdzeklis, caur kuru tiek īstenotas citas bērna tiesības.

Bērna tiesībās tikt uzklausītam ietvertie mērķi

- Uzsvērt un parādīt, ka bērns ir cilvēks un viņu nepieciešams cienīt tāpat kā ikvienu citu personu, neraugoties uz to, ka viņam augšanai un attīstībai ir nepieciešama pieaugušo palīdzība.
- Caur uzskatu paušanu sekmēt bērna spēju un personības attīstību, nostiprināt bērna atbildību un sekmēt bērna sagatavošanu civilizētas sabiedrības attīstībai, tolerancei un cieņai pret citiem.
- Konvencijas dalībvalstīm, to sabiedrībām pārskatīt līdzšinējo, arhaisko kārtību un iesaistīt bērnus visu viņu dzīves skarošo lēmumu pieņemšanā, mācīt bērnu līdzdarboties un apzināties savu uzskatu svaru.

Konvencijas 12.pants

- Dalībvalstis nodrošina, lai ikvienam bērnam, kas ir spējīgs formulēt savu viedokli, būtu tiesības brīvi to paust visos jautājumos, kas viņu skar, turklāt bērna viedoklim jāpievērš pienācīga uzmanība atbilstoši bērna vecumam un brieduma pakāpei.
- Šajā nolūkā bērnam tiek dota iespēja tikt uzklautam jebkādā ar viņu saistītā tiesvedībā un administratīvā procesā vai nu tieši, vai ar pārstāvja vai attiecīgas iestādes starpniecību, ievērojot attiecīgās valsts tiesību aktu procesuālās normas.

Nodrošināt tiesības paust viedokli

Nozīmē pienākumu veikt visas pienācīgās darbības, lai nodrošinātu ikvienam bērnam tiesības paust viedokli, tajā skaitā bērniem ar attīstības traucējumiem, garīgu atpalcību, bērniem, kuri runā citā valodā, un nodrošināt, ka visiem bērniem ir ļauts praktizēt šīs tiesības.

Katram bērnam, kurš spēj paust savu viedokli

- Ir jā sāk ar prezumpciju, ka bērnam ir viedoklis / viņš spēj to veidot.
- Bērnam nav pienākums pierādīt savas spējas veidot viedokli.
- Tāpat nav nepieciešams, lai bērnam būtu vispusīga izpratne par attiecīgo problēmu, vien svarīgi, lai bērns spēj paust viedokli par konkrēto lietu.
- „Uzskatus” jāinterpretē dziļāk par attīstītiem uzskatiem, ietverot arī sajūtas, idejas, izpratni, interpretācijas.

Katram bērnam, kurš spēj paust savu viedokli

- Konvencijas 12.panta implementācija prasa atzīt un cienīt arī neverbālās komunikācijas formas, piemēram spēli, ķermeņa valodu, sejas izteiksmes, zīmējumus, caur kuriem ļoti mazi bērni veic izvēles, dod priekšroku, demonstrē viņu vides izpratni.
- Attiecīgi Komiteja nenosaka zemāko vecumu līdzdalības tiesībām un aicina atturēties no vecuma ierobežojumiem gan likumos, gan praksē, kas liedz bērniem līdzdalību lēmumu veidošanā.

Tiesības paust uzskatus brīvi

- Bērnu nedrīkst piespiest paust uzskatus.
- Konvencijas 12.pants bērnam neuzliek pienākumu paust viedokli, tās ir viņa tiesības, un bērns var izvēlēties, vai tās izmantot vai nē.
- Ar bērniem nedrīkst manipulēt, viņus nedrīkst pakļaut nepamatotai vai nesamērīgai citu personu ietekmei.
- Bērnam jāļauj paust savu, nevis citu personu viedokli.

Tiesības paust uzskatus brīvi

Lai bērns spētu brīvi paust uzskatus, tiek izdalīti atsevišķi apstākļi, kas viņam nepieciešami:

- informācija, kas ir attiecīga, piemērota un padarīta pieejama tādā līmenī un veidos, ko bērns spēj saprast. Tāpat bērniem ir jābūt informācijai no jebkuras personas, kura ir atbildīga par lēmumu, kas ietekmē bērnu, pieņemšanu, par bērniem pieejamām opcijām, par pieņemamo lēmumu dabu un to sekām;
- telpas, tajā skaitā laika telpa, kurās bērniem tiek veltīts laiks, atbalsts un iedrošinājums viņiem ļaut attīstīt un izrunāt savus uzskatus skaidri un konfidenciāli;
- drošība atklāt un paust uzskatus bez bailēm no kritikas un nosodījuma. Bērniem jābūt pārliecinātiem par to, ka viņi drīkst paust interesi un uzskatus, pat ja tie izaicina pieaugušo uzskatus.

Pienākums pievērst pienācīgu uzmanību saskaņā ar vecumu un briedumu

- Uz klausīt bērnus nav pietiekami. Pieņemot lēmumus, ir nepieciešams arī nopietni apsvērt viņu uzskatus.
- Nozīmei, kādu piešķir bērnu uzskatiem, ir nepieciešama kvalifikācija – ir jāņem vērā bērna vecums un briedums vai, citiem vārdiem, bērna sapratnes līmenis par iesaistīšanos lietās.
- Jo lielākas ir bērna spējas, jo vairāk bērnam jādod autonomija un atbildība pašam pieņemt lēmumus par sevi.
- Jo lielāka ietekme lietai ir uz bērna dzīvi, jo svarīgāk ir nodrošināt, ka bērna vecums un briedums ir pienācīgi novērtēti.

Ir būtiski kādu svaru un nozīmi piešķiram bērna teiktajam,

- nav pieļaujams, ka bērnam tiek uzlikta atbildība pieņemt lēmumus,
- kādā bērna dzīves posmā un situācijā saruna tiek veikta,
- kāds ir sarunas emocionālais fons,
- kāda ir bērna dzīves perspektīva vismaz tuvākajā nākotnē un vai bērns par to ir informēts,
- vai bērns vispār ir informēts par notikumiem, kuros viņš ir iesaistīts, utt.

- Šajā sakarā ir svarīgi atcerēties, ka dzīves situācija, kurā visbiežāk bērns tiek aptaujāts pati par sevi ir ļoti saspringta.
- Vecāki piedzīvo savas dzīves /attiecību un laulību krīzi/ un arī bērns ir krīzes situācijā, kad nav skaidrības un līdz ar to arī drošības par nākotni.
- Vecāki, kuri paši ir krīzē visbiežāk nespēj distancēties no savām sāpēm, aizvainojumiem, dusmām, naida, vilšanās un sērām ko piedzīvo, tādēļ nespēj būt emocionāli klātesoši un jūtīgi pret bērna neziņu, pārdzīvojumiem, bailēm un nedrošību.

Krīzes cilvēka dzīvē

- Attīstības krīzes
- Traumatiskās krīzes

- Krīze - (no grieķu val. "krisis") izšķirošs pagrieziens, pēkšņas pārmaiņas, liktenīgs pārrāvums.
- Krīze - cilvēka stāvoklis, ko izraisījis ārējs notikums, kuru indivīds uztver kā sev fundamentāli svarīgu zaudējumu vai kā iespējami svarīgu zaudējumu.
- Jebkurā krīzē „vecais” sabrūk, atkrīt, vairs nav lietojams, turpretim „jaunais” vēl nav kļuvis skaidrs, identificējies, izveidojies, nostiprinājies.
- Stāvoklis „starp”.

Attīstības krīze

- Katrs cilvēks savā dzīvē piedzīvo attīstības krīzi, kas ir dabīga cilvēka ķermeņa un personības transformācijas atbilstoša vecumposmam.
- Izmaiņas skar gan cilvēka ķermeni, gan viņa personību.
- Dzīves krīzes rada nosacījumus cilvēka attīstībai un briedumam.

Kritiskie periodi cilvēka attīstībā

- Jaundzimušā periods,
- Zīdaiņa periods,
- 2-3,5 gadu vecums,
- 5-7 gadu vecums,
- Pubertātes periods,
- Jaunības periods (20-30),
- Agrīnais briedums (30-40),
- Pusmūžs,
- Vēlīnais briedums (50-65),
- Vecums (65...),
- Aiziešana no dzīves.

Traumatiskā krīze

Cilvēka psihiskais stāvoklis, kuru rada tāda satura vai spēka ārējie notikumi, kas apdraud cilvēka dzīvību un drošību, sociālo identitāti vai arī iespēju gūt dzīves piepildījumu

(J. Kulbergs)

Traumatiskās krīzes izraisošie notikumi

1. Zaudējums

- Tuvinieka, drauga nāve,
- Šķiršanās,
- Veselības zaudēšana,
- Aborts, spontānais aborts,
- Drauds kaut ko zaudēt.

Subjektīvais pārdzīvojums bieži nesaskan ar to vērtības izjūtu, ko zaudējumam piešķir citi cilvēki

2. Aizvainojums

- Darba zaudēšana,
- Neuzticība,
- Invaliditāte,
- Ievietošana slimnīcā,
- Bezbērnu laulība,
- Draudošs aizvainojums.

3. Katastrofas

Krīzes radītās izpausmes domāšanas procesos

- pavājināta abstraktā domāšana,
- grūtības pieņemt lēmumus un risināt problēmas,
- apjukums,
- dezorientācija (sevišķi laikā un telpā),
- grūtības rēķināt,
- atmiņas traucējumi (īpaši īstermiņa),
- grūtības vispārināt,
- uzmanības nenoturība,
- grūtības atpazīt cilvēkus un lietas.

Krīzes radītās izpausmes emocionālajā sfērā

- Bailes,
- vainas sajūta,
- noliegums,
- skumjas,
- nomāktība,
- grūtsirdība,

Krīzes radītās izpausmes emocionālajā sfērā

- zaudējuma sajūta,
- pamestības sajūta,
- izolētības sajūta,
- vēlme noslēpties,
- ierobežo kontaktus ar citiem,
- dusmas,
- aizkaitināmība,
- bezjūtība.

Krīzes radītās fiziskās izpausmes

- nogurums,
- slikta dūša,
- vemšana,
- vēdera darbības traucējumi,
- trīcēšana (lūpas, rokas),
- muskuļu raustīšanās,
- kustību koordinācijas traucējumi,
- pastiprināta svīšana,
- drebuļi,
- apetītes palielināšanās vai zudums,

Krīzes radītās fiziskās izpausmes

- caureja,
- sirdsklauves,
- reiboņi,
- ģībšana,
- paaugstināts asinsspiediens,
- galvassāpes,
- muskuļu sāpes,
- bezmiegs,
- paātrināta elpošana.

Krīzes radītās izpausmes uzvedībā

- izmaiņas ikdienas aktivitātēs, runas veidā, ierastajos komunikācijas veidos,
- norobežošanās no citiem,
- aizdomīgums,
- pārmērīga ēšana vai neēšana,
- nespēja nomierināties un atpūsties,
- sabiedrībā nepieņemami izlēcieni.

Krīzes norises

1. Šoka fāze jeb akūtā

Indivīda psihiskā enerģija pilnīgi tiek patērēta, lai orientētos dzīvē.

Apmulsums, haoss. Cilvēks īsti nesaprot, kas noticis, un mēģina izvairīties no īstenības.

(stundas - dienas)

2. Reakcijas fāze

Bezmiegs, somatiskas reakcijas, alkohols, bailes, izmisums, bēdas, dusmas, vainas apziņa.

"pagriezis muguru apkārtējai pasaulei"

(dažas nedēļas vairāki mēneši)

Krīzes norises

3. Apstrādes jeb risināšanas fāze

Problēmu risināšana, rīcība

Cenšas saprast ne tikai notikušā psiholoģisko saturu, bet arī faktisko, mēģinot piemērot sevi jaunajām prasībām.

(...pusgads-gads)

4. Pieņemšanas fāze

Sāpes pēc zaudētā vai pēc aizvainojuma ir beigušās vai ir pilnā mērā pakļautas kontrolei. Tiek atrasts veids kā sadzīvot ar notikušo, iezīmējas nākotne.

Krīzes pārvarēšanas mehānismi

Kibleres- Rosas modelis

Pirmā stadija: *Noliegums* ("Nē, tas nevar būt")

Otrā stadija: *Dusmas* ("Kāpēc man?")

Trešā stadija: *Kaulēšanās* ("Jā, bet.")

Ceturtā stadija: *Depresija* ("Jā, man")

Piektā stadija: *Pieņemšana* ("Man ir problēma,
bet viss ir kārtībā")

Krīzes pārvarēšana

- Krīzes stāvoklis ir ierobežots laikā, jo cilvēks nespēj ilgstoši izturēt šādu spriedzes līmeni

Cilvēks izdzīvo krīzi:

- konstruktīvā (veselīgā) veidā
- destruktīvā veidā

Krīzes pārvarēšana

- **Veselīgs krīzes atrisinājums:**
  - cilvēks spēj pieņemt traumatisko notikumu-
runāt par to kā par savas pieredzes daļu
un runāt par šīs pieredzes nozīmi savā
dzīvē un saviem pārdzīvojumiem, bet
pārdzīvotais netraucē dzīvot šodienā.
  - katra veselīgi izdzīvota krīze dod spēku tikt
galā ar citām krīzes situācijām nākotnē.

Krīzes pārvarēšana

- Neatrisināts krīzes risinājums:
  - cilvēks noliedz traumatiskās pieredzes nozīmību, tomēr šī pieredze joprojām var izjaukt iekšējo līdzsvaru.
  - atņem enerģiju un ir pamatā ilgtermiņa problēmām nākotnē.

Krīzes pārvarēšana

- Emocionāli ir svarīgi nodrošināt iespēju izrunāties un tikt uzklausītam, pie kam izrunāšanās būtu nepieciešama pēc iespējas vairāk, lai cilvēkam mazinātos spriedze un pamestības sajūta.
- Šim mērķim var palīdzēt atbalstoši un saprotoši draugi un radinieki.
- Psiholoģisko palīdzību var sniegt psihologs vai psihoterapeits.

Ja vēlies sakārtot valsti,
tev jāsakārto provinces.

Ja vēlies sakārtot provinces,
tev jāsakārto pilsētas.

Ja vēlies sakārtot pilsētas,
tev jāsakārto ģimenes.

Ja vēlies sakārtot ģimenes,
tev jāsakārto sava ģimene.

Ja vēlies sakārtot savu ģimeni,
Tev jāsakārto pašam sevi.

The Project is co-funded by the Action Grants to support transnational projects to promote judicial cooperation in civil and criminal matters JUST/JCOO/AG/2018 of the European Union under Grant agreement No 831608.

Disclaimer excluding Commission responsibility - This local exchange conference was funded by the European Union's Justice Programme 2014-2020. The content of the MiRI project (JUST-JCOO-AG-2018-831608) and its deliverables, amongst which this presentation, represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

This project is funded by the
European Union's Justice
Programme (2014-2020)

MiRI
Minor's Right to
Information in EU
civil actions

KONFERENCE

**“Bērnu tiesības uz informāciju lietās,
kas skar bērnu intereses”**

Dr. iur. FRANCESCA MAOLI,

Dženovas Universitāte (Itālija)

**Child's right to information and right to be
heard in Italy**

Child participation in Italy, with a focus on the right to information

- A two-stream research conducted by the University of Genoa (legal perspective) and by Defence for Children International – Italy (with a focus on service providers in the fields of social welfare, education and health).
- Analysis of current practice in the light of the normative framework of international and EU standards concerning the right of the child to information

The right of the child to information in (cross-border) civil proceedings

- In Italy, children do not have a statutory right to receive information about the procedures in which they are involved
- Article 336-*bis* Italian civil code: right of the child to be heard in every procedure concerning him or her + right to information. However:
  - only for children above twelve years of age or capable of discernment;
  - only information about “*the nature of the proceeding and the effects of the hearing*”

Compare: General Comment No. 12 – Committee Rights of the Child

The right of the child to information in (cross-border) civil proceedings

- Low level of awareness of practitioners addressed by the survey;
- There is no perception that there is a general obligation to inform the child when the latter is not heard within the proceeding;
- High level of fragmentation as concerns: timing, concrete modalities and content of information;
- Absence of consolidated access to child-friendly materials in the context of civil proceedings.
- No specific subject appointed with the duty to inform the child: the judge? Special curator? Social worker? The risk is over-reliance on the parents.

Parental responsibility proceedings (Regulation EC No. 2201/2003 and future recast Regulation 2019/1111)

- Typical scenario: the child receives information *about the hearing* a few days before, or shortly after the audition (or at the initial stage of the audition). *[is this a real preparation?]*
Judge is mostly in charge of providing information.
- Discrepancy between the service providers who declared to have participated in the hearing of children and the number of service providers who affirmed that they have frequently provided information to children.
- A more structured collaboration between judges and service providers?
- Jeopardized presence of tools and services for children that do not understand local language.
- Fragmented practice as concerns feedbacks after the audition, and as concerns the information on the final decision.

International child abduction proceedings (Regulation EC No. 2201/2003)

- Again: High level of fragmentation as concerns: timing, concrete modalities and content of information + difficulties intrinsic of child abduction cases and procedures;
- A low degree of awareness as concerns the importance of **preparing the child to the enforcement of a return order.**

Maintenance proceedings (Regulation EC No. 4/2009)

- Children rarely participate and are heard in autonomous maintenance proceedings (outside divorce/separation);
- Again: High level of fragmentation as concerns: timing, concrete modalities and content of information – practice is almost absent.

Insights and further perspectives gained at the Italian local exchange conference

- Among other professionals, two judges (from the Juvenile Court and the Ordinary Court in Genoa) have shared their experience and gave very valuable insights and perspectives.
- The necessity for the child to be put in a comfortable position when interfacing with the judicial system – important that the child feels *free* to express his or her views. The preliminary (information) stage of the hearing is fundamental for this purpose.
- Honorary judges are psychologists, experts in child development, etc. – expertize has shown its value.
- It is very important to explain to the child that everything that he or she will say will not be kept secret: even if this may undermine the freedom of expression of the child, not telling the truth will have as a consequence a distrust of the child towards the judicial system. It is of outmost importance to explain to the child that he or she will not be – in any event – responsible for the final decision.
- It is necessary to **always evaluate whether the provision of information corresponds to the best interests of the child** in the case at hand.
- The role of social services should be better defined, strengthened and enhanced.

Conclusions

- Very difficult to find uniform, current and consolidate pattern as concerns the practice of courts in providing children with information.
- Who is responsible to inform the child?
- There is a need for guidance or codes of conduct for judicial or other competent authorities to ensure that children receive information + definition of *concrete* modalities.

MiRI

Minor's Right to
Information in EU
civil actions

The Project is co-funded by the Action Grants to support transnational projects to promote judicial cooperation in civil and criminal matters JUST/JCOO/AG/2018 of the European Union under Grant agreement No 831608.

Disclaimer excluding Commission responsibility - This local exchange conference was funded by the European Union's Justice Programme 2014-2020. The content of the EN2BR1a project (831598) and of the MiRI project (831608) and their deliverables, amongst which this presentation, represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.